

... ատից մինչև դիշեր տշխատող և իր անտեսութիւնը կողմնակիցով հաշտող մարդը...

Այստեղ մենք կանգ կառնենք: Սրանով մենք փակում ենք մեր յօդուածների շարքը, որոնք նուիրված էին ժողովրդական էթանագին գրադարաններին: Մենք փորձեցինք պարզել այն օգուտէն և մեր երկրի համար դեռ նորութիւն կազմող հիմնարկութիւնների կազմակերպութեան գործնական կողմը, մենք ուղեցինք գէթ մտաւարարական գաղափար տալ, թէ ինչ նպատակ ունեն ժողովրդական էթանագին գրադարանները, ինչպէս կարող են հիմնվել նրանք, ինչ կազմակերպութիւն պիտի ունենան, ում ձեռքով կարող են բացվել և պահպանվել և ինչ եղանակով մտաշնչի գործնական ժողովրդի բոլոր խաւերին:

Թող ենք տալիս մեզ կարծելու, որ այդ բոլորը կարող կը լինեն նպաստել այն անձանց, որոնք կը ձեռնարկեն այս կամ այն քաղաքում, կամ աւանտով ժողովրդական էթանագին գրադարանների հիմնարկութեան գործին:

Մենք դեռ շատ անգամ առիթ կունենանք «Մշակի» էջերում կանց առնելու այս հարցի վրա: Ներկայումս մեզ հետաքրքրում է յատկապէս հարցի գործնական կողմը, ուստի և պատրաստ ենք, եթէ հարկաւոր կը լինի, աւելի մանրամասնութիւններով մէջ մտնել, և գործնական ամենամասնական րաժանսն տեղեկութիւններ հարուրել, նայն իսկ մասնաւոր կերպով, այն բոլոր անձանց, որոնք այդ տեղեկութիւններին կարօտ կը լինեն էթանագին ժողովրդական գրադարաններ հիմնելու համար:

ԵՐԳՐՈՒՄԻ ԱՆՅՔՔԵՐԻ ՄԱՆՐԱՄԱՍՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Հայերի և թիւրքերի մէջ էրզրումում տեղի ունեցած ընդհանրան մասին հետեւեալ մանրամասնութիւններն են հարգուում «Kare» լրագրին, որը տեղական վարչութեան պաշտօնական օրգանն է:

Թիւրքացի կառավարութեան կողմից խիստ արգելված է քրիստոնէական Փղբը-Ասիայում գէնը կրել: Ի նկատի առնելով այդ ինչ-որ անյայտ հայեր անտուն նամակներով հարուրեցին էրզրումի գեներալ-հասնագրակալին և էրզրումի վիլայէտում բնակ գրած զորաբաժնի հրամանատարին, թէ էրզրումի հայոց եկեղեցում և Սանասարեան հայոց յայտնի դպրոցում պահված է հրապարակութիւն և պատկերասրահներ պիտաշնչների մեծ պաշար, որը պէտք է գործածվի իրր թէ օսմաննան տիրապետութեան դեմ շուտով սկսվելի պատաստութեան ժամանակ: Գեներալ-հասնագրակալն Սամի-փաշան, որը զեռանալ հասակին է հասել վարչական ծառայութեան մէջ և որը լաւ ծանօթ է իրան յանձնված երկրի հայ ազգաբնա-

կութեան արտադրութեան հետ, ուշադրութիւն չը դարձրեց մասնութեան վրա, բայց, զորաբաժնի հրամանատարի գրգռման ազդեցութեան տակ, վճռեց հարուրել Ի. Կրանը մասնութեան բովանդակութիւնը, այն ժամանակ Կ. Պօլսից հրամանագրով յանկարծակի խուզարկութիւն անել Սանասարեան դպրոցում և հայոց եկեղեցում: Սամի-փաշան կատարեց այդ յանձնարարութիւնը անձամբ, եղելովուր, դպրոցի տեսչի, իշխանութեան ներկայացուցիչների և վկաների ներկայութեամբ սկիզբով դպրոցում, և ապա եկեղեցում (ի հարկէ ոչ ժամատացութեան ժամանակ և առանց որ և է սրբապղծութեան) խմբակոնհեմ զդուշութիւն գործ դնելով: Փաստօրէն հաստատելով մասնութեան ստույթիւնը, նա դիմեց տեղական հայերին մի ձառով, որի մէջ իր ուրախութիւնն էր յայտնում այն բանի համար, որ ստորմասնութիւնը կրկին անգամ առիթ տուեց համադիւր օսմաննան պաշտօնեաներին, որ հայերը անյողողը հաւատարիմ են նորին մեծութեան Սուլթանի գահին:

Այնու ամենայնիւ, դպրոցում և եկեղեցում կատարած խուզարկութիւնից վերաւորված լինելով, էրզրումի հայերը չափազանց յուզվեցան և երկու օր շարունակ մեծ թւով ժողովում էին եկեղեցու դռնի մոտ զննելու իրանց ազգայն գործունէութեան ընթացքը: Այդ ժողովատեղում առաջարկվում էր հեռագրի ուղարկել պատրիարքի կամ Տէնց սուլթանի անունով, խնդրելով թող տալ իրանց գաղթի Պարսկաստան, երբ կասկած է եղնարկվել դէպի սուլթանի գահը իրանց ունեցած հաւատարմութիւնը: Կակաւակ դէպքում, թող կատարեալ հաւատարմութիւն մտցնել թիւրքերի և հայերի մէջ: Հայ ազգաբնակչութեան մէջ տիրող մաքերի յուզումնեցից վախեցած՝ գեներալ-հասնագրակալը փորձեր էր անում յուզումնեցիների աւաչն առնել, աշխատելով համոզել հայերին վերջ տալ ապօրինի ժողովներին և հրամարկել գեղունութիւն յայտնող գրութեանը Կ. Պօլսի մարզի:

Այդ փորձերը անողութիւն չունեցան, և այդ պատճառով Սամի-փաշան հրաման տուեց բռնութեամբ ցրվել արքայախոյրուրտ տան մօտ ժողովված բազմութիւնը: Այդ հրամանը կատարելու ժամանակ, հաւարված հայերին շրջապատեցին զորքերը և տեղական ժամադրումներով հրամանատարը պահանջեց հայերից, որ նրանք անյապաղ ցրվին իրանց տները: Այդ առիթով մի քանի արմիւղայն տեսարաններ տեղի ունեցան և սկսեց ընդհանուր խռնակութիւն, որին, ի հարկէ, մասնակցեցին և մեծ թւով հաւաքված թիւրքերը: Այդ ժամանակ մէկ հայի ձեռքով արձակված արձանակի հարուածից տպանվեց մի թիւրք օֆիցերը: Սակայն, աբդուրի կարելի եղաւ ցրվել հրացանների կոթիւրի և սուլթանի օգնութեամբ: Այդ արգէն սկիզբ եղաւ արեւմտահայ կոթիւրի ընտրութեան կազմութիւն ներարկված է շատ վտանգներ, և այն բոլոր աղին զգացումները, որ ժողովրդական ուսումնարանը այնչափ խնամքով մտաւցել էր իր աշակերտի սրտում, նորից բողբոլին կոշտանան և աչքովիսով նոր սերունդը մոլորութեան դոճ կը լինի: Ուստի անհրաժեշտ է որ ժողովրդական ուսումնարանները հարուրակիւն մինչև 18 տարեկան հասակը, և այդ ժամանակակիցներին պիտի ուսուցանել աշակերտին նոյնպէս մի որ և իցէ արհեստ, որպէս զի նա կարողանայ ապագայում իր աշխատանքով անկախ և աղին կերպով իր գոյութիւնը ապահովեցնել: Մայրենի լեզուի, հայրենագիտութեան, ազգային պատմութեան և երկեցողութեան դասերը բացի գործնական նպատակից, միշտ ի ներկատի պիտի ունենան մանուկի սրտում հայրենիքի սէրը վառ պահելու:

Երկրորդ դասախոսութեան ղլլաւոր նիւթն էր «ուսումնարանական սինոդ» (ուսագ ուսուցիչը Գրեյսիլը—Բարմիցի): Որպէս զի ժողովրդական ուսումնարանը իսկապէս դարձանայ և բարդաւածի նրան անհրաժեշտ է, որ ուսումնարանը բացի օրինական իշխանութիւնից, իր մօտն ունենայ մի անկեղծ խորհրդատու մարմին, մի ուսումնարանական սինոդ՝ որի անդամները պէտք է ընտրվին ոչ թէ լոկ հոգեւորականներից, այլ թէ զլիտարարական աշխարհակամները՝ կրթութեան գործին տեղեկ և հմուտ մարդկանցից, որպէս զի այդ մարդիկ կարողանան ժողովրդի կրթութեան մեծ գործը զիտակցարար համեմատ ժամանակի պահանջներին, արժանաւարարպէս կատարել և նրան առաջնորդել միշտ դէպի առաջ:

Փողոցներում թիւրքերի և հայերի մէջ: Յուզումները երկու կողմից ևս բաւական աճեց. սպանվեցան մօտ 16 մարդիկ և վերաւորվեցան, որպէս ասում են, մօտ 300 հոգի: Թիւրքերի ամբողջ ջարդեց անյլակամ հիւպատոսարանի բոլոր ապակիները և ինքն հիւպատոսը ստիպված էր թաղվել հիւպատոսարանի մի ապահով տեղում: Վերաւորանքների ենթարկվեց և Փրանսիական հիւպատոսարանը, այնպէս որ ստիպված էին զօրքերով պաշտպանել եւրօպական բոլոր հիւպատոսարանները: Այդ կրիտիկական րօպէում նշանաւոր է պարսից ընդհանուր հիւպատոսի վարմունքը, էրզրումից կարս եկող բոլոր անհայտեաների միւսձայն վկայութեամբ, Եանի ներկայացուցիչը հաւաքելով իր ցեղակիցներին, հրամայեց նրանց ետանդով պաշտպանել հայերին և ապաստան տալ նրանց, և այդ հրամանը մեծ յօժարութեամբ կատարեցին: Ասում են, որ պարսից հիւպատոսարանում և էրզրումի պարսկական քարվանսարաններում ապաստան դատն մի քանի հարուր հայեր, այրպիտով արատելիով ֆանատիկոսութեամբ յափշտակված թիւրքերի յարձակումից:

«Քաղաքում տիրող գործերի դրութիւնը աչքի առաջ ունենալով, Սամի-փաշան ղլլեց մի ծայրահեղ միջոցներ՝ կարող վերականգնելու համար: Նա յայտարարեց առանձին մուսուլմանների ձեռքով, որ ով անյապաղ իր բնակարանը չի քաշվի և կը մնայ փողոցում կամ հրապարակի վրա, իսկոյն տեղն ու տեղը հրացանի կանուխ, ինչ ազգութեան և կրօնին էլ պատկանելիս լինի նա: Այդ կարգադրութիւնը անող հետեւեղ ունեցաւ և յուզումները զարտեց:

«Ապա խոհեմ միջոցներով Սամի-փաշան վերականգնեց քաղաքում կատարեալ կարգ և ստիպեց բնակիչներին իրանց ստիւորական զբաղմունքներն սկսել:

«Տեղեկանալով կատարված եղելութեան մասին, սուլթանն անյապաղ էրզրում ուղարկեց իր պաշտօնեաներին ամենախիստ զննութիւն անելու համար:»

ՆԱՄԱԿ ՄԱՆԳՂՈՒՄԻ

Յուլիսի 6-ին

Կօջորի ճանապարհով 60 վերտ Թիֆլիսից 3000 ոսնաչափ բարձրութեան վրա գտնվում է Մանգլիքը ցածր սարերի շղթայով շրջապատված: Իսկապէս երկու դիւղ են այդ անուր կրում և մօտ երկու վերտ է բաժանում հին և նոր Մանգլիքը իրարից:

Հին Մանգլիքում, ուր պակաս յարմարութիւններ կան, սակայն ուր կեանքը աւելի է ձան և է շուրջ առատ ու մաքուր՝ ապրում է ամառը Թիֆլիսի առաջին արական զինաղիան:

Նոր Մանգլիքը բաղկացած է երեք ոտը թաղերից, որոնք իրարից բաժանվում են խոր ընկած ձորերով, որոնց միջով վաղում է գետակը: Մեծ դէպի կատարելագործութիւն: Ուսումնարանի սուրբ պարտն է իր աշակերտների մտաւոր և հոգեկան ոյժերը ներդաշնակ կերպով դարգացնել և այդպիսով հիմնել աշակերտի մէջ բարոյական այն աղին բնաւորութիւնը, որը միտքայն որոշում է մարդու իսկական արժանաւորութիւնը: Ինչպէս մեզ շրջապատող բնութիւնը զարգանում է մշտական և անխախտի օրնեցիտով, նոյնպէս մարդկային զարգացման գործն ունի իր հատուտ օրէնքները, և որպէս զի ուսումնարանը կարողանայ խաղաղ կերպով առաջ տանել ժողովրդի կրթութեան գործը, նա պիտի ազատ մնայ ամեն տեսակ արտաքին ճնշումներից. ժողովրդի կրթութեան և զարգացման սուրբ գործը երբէք խաղաղը չը պիտի դառնայ քաղաքականութեան: Երբորը դասախոսութիւնն էր «Տնարարութիւն և լրացուցիչ ուսումնարան աղջկանց համար» (դր. Բանալ—Տրանկիլուրտից): Ինչպէս արդար, նոյնպէս և աղջկանց համար ժողովրդական ուսումնարանից յետոյ անհրաժեշտ է լրացուցիչ ուսումնարանական կրթութեան և լրացուցիչ ուսումնարանը իսկապէս դարձանայ և բարդաւածի նրան անհրաժեշտ է, որ ուսումնարանը բացի օրինական իշխանութիւնից, իր մօտն ունենայ մի անկեղծ խորհրդատու մարմին, մի ուսումնարանական սինոդ՝ որի անդամները պէտք է ընտրվին ոչ թէ լոկ հոգեւորականներից, այլ թէ զլիտարարական աշխարհակամները՝ կրթութեան գործին տեղեկ և հմուտ մարդկանցից, որպէս զի այդ մարդիկ կարողանան ժողովրդի կրթութեան մեծ գործը զիտակցարար համեմատ ժամանակի պահանջներին, արժանաւարարպէս կատարել և նրան առաջնորդել միշտ դէպի առաջ:

տախարակ թաղում գտնվում են մի քանի զօրանոցներ, ուսու, կաթօթիկ և մի անուր հայ եկեղեցիներ, զինուորական կրօրը (որն աչքի ընկնող մի շինութիւն է), բաղարը տանակալից աւել հայ կրպակներով, պարկը 200—250 ոսնաչափ տարածութիւնով, մի դեղատուն և երկու հիւպոսոց: Զօրանոցների առաջ կան երկու հրապարակներ: Կրանցից մեծը մի կողմով նայում է դէպի սարը, անա այս վերջինի վրա, որի երկարութիւնը մօտ մի վերտ է, վարժվում է Երևաննան դրազուրը հրացանաձգութեան և այլ պատկերասրահական հմանքի մէջ: Երկրորդ թաղը նշանաւոր է իր մի հատիկ փողոցով և ցածր անակներով: Առհասարակ պէտք է նկատել, որ շքեղ աներ չը կան արող Մանգլիքում, դրամատեղերը, շատ աւակաւ բացառութեամբ, չունեն այստեղ սեկական ամարանոցներ. բոլոր տները պատկանում են զի զացններին և զինուորականներին, որոնք ամառը քաշվում են Ֆլիդէն երը, իսկ ձմեռայն բնակարանները վարձով են տալիս ցանկացողներին: Վերջապէս երբորը թաղը, ուր զլլաւորապէս բնակվում են տիպները և որը կրում է «Պիտարիայա» անունը՝ գտնվում է դէմ ու դէմ այն բողջային, որով նշանաւոր է դասվել Մանգլիքը և հակաթիւրախալին ամառատեղիին հուշակալ վայելում մեղանուէ: Այս՝ մօտ երկու վերտ շուրջ ունեցող բողջային ծածկված է բարձր և կանաչ խոտով, դարեւ եղնները, վայրենի տան ձով, ինձորով, շլորով, վայրենի վարդով և այլն: Այս անտառի եղններին տակ ցերեկով երբ բուրում է դրանց ինկային հոտը, կիզիչ ձառայալիներ տակ նստած կը տեսնէք հատ հատ անձնիկներ կամ կոտիւրներ: Երեկոյան մինչև ժամը 7 1/2 խորհրդ ստուարանում են և երևում են նաև սաւմօ վարներ: Այնուհետև ցրում է առանց ցողի և ամենը քաշվում են: Պիտարիայա թաղի ծայրում բնակվում է Թիֆլիսի «Վարդապետի կրօպուր», որի աշակերտները շաբաթը մէկ անգամ նուագում և երգում են դանադան հրամաշակական կողմեր:

Եթէ պարիկը գնալու լինեք կարճ ճանապարհով դէպի բողջային պէտք է անցնեք ձորով, որի մէջ լանջի վրա ճանապարհ է շինված, իսկ միւս կողմի վրա սկսվում են բողջային ձառերը, այնպէս որ այդ բողջային գնում՝ բարձրանում է: Ահա այս ձորը կրում է դեղեցիկ Շիլլայարիայի անունը, սակայն տեղ տեղ անանցնելի է զարշառ ստութեան պատճառով: Պարկում, ուր երկխաների համար «հոյակապ քաղաք» կան կանոցները և ուր նոր է աւարտվել կեդիլի համար շինութիւնը՝ շաբաթը մի քանի անգամ նուագում է տեղական դիւր զինուորական երաժշտութիւնը: Հիւրերի թւում հայերը կարում են ստուար մածամանութիւնը: Ետոյ միթիւրական և միանգամայն սուրխալի է լսել հայի զանազան բարբառները պարկում:

չև այժմ այդ հարցի մասին գերմաներէն լրջ տեսած բոլոր գրուածները: «Առողջապահութիւնը իբրև դասաւանդիլ աւարկայ»: Գերմանիայի ուսումնարանական մարմինը պահանջում է ժողովրդական ուսումնարանից յետոյ՝ լրացուցիչ ուսումնարաններում աւանդել առողջապահութեան դասեր: «Արտասանութեան համապատասխան օւղադրութեան անհրաժեշտութիւնը և կարելիութիւնը» և այլն և այլն:

Այս անգամ պատգամաւորների ժողովը անձնիկ հանդիսար կերպով Կիտեղիլէզի, Գերմանիայի այդ Պետապոցցու, անմուսնալի յիշատակը:

Կիտեղիլէզ իր ամբողջ սրտով նուիրված էր ժողովրդական կրթութեան սուրբ գործին: Նրա զարդարների ջերմ պաշտպան Պետապոց Կիտեղիլէզը էր Վիեննայից այդ հանդիսին ձառախօսելու, որը և մեծ եռանդով ուղարկեց հանդիսականներին այդ մեծ գերմանացու զարդարները: Նրանց այդ մեծ գերմանացու զարդարները զնչտելով: Հետեւել օրը ամբողջ ժողովը զինակ դէպի ժողովրդի բարեկամի գերեզմանը այնպիսի նախա ձառեակը օրհնելու: Խօսելիցան զմիտար նական հետեւ. և երբ ուսուցական խմբի տակ կերպ մեղջեղաւ, կարծես ամենքի շրթունքները լուրում էր: «Հանգիստ ուկորները, դու կրթութեան սուրբ գործին նուիրված մշակ, միթիւր վր գերեզմանումդ, որովհետև այսօր հայրենիքի առողջ ոյժերը հատուտ բռնել են քո զարդախօսների դրօշակը:»

Ամառը ուսուցիչները լիարժեքում է կեդրոնները
 շատանալու պատճառով: Երկուսն էլ, ինչպես
 մասնավորապես են պահել, ինչ, հաճախ և այլն:
 Այդ գիտելիքները թույլ տալու համար են վրացա-
 Այդ գիտելիքները թույլ տալու համար են վրացա-
 Այդ գիտելիքները թույլ տալու համար են վրացա-

թափ օր, մասնավորապես 2 ժամին կհասնի յետոյ
 երկրորդը երկուսն էլ, ինչպես շարունակ շատ սաս-
 տիկ էր և մեծ մի քանակ սեղան:

Մեր թղթակցները ուսուցիչ շատ վատ սովոր-
 ւած թույլ են ունենում մեզ համար, թղթակցություն, յո-
 ղուած կամ լուրեր գրելու՝ չը նշանակել նամակի
 վրա քաղաքը կամ գիւղը անունը, որտեղից գրում
 են: Շատ անգամ պատասխան գրույմը ծրարի վրա
 էլ այնքան անորոշ կերպով է խիված, որ գծու-
 թուածները կարողանում է քաղաքի անունը:
 Խնդրում ենք բոլոր գրողներին մեջ միշտ նշա-
 նակել կամ նամակի սկզբում, կամ վերջում՝ քա-
 ղաքի թէ գիւղի անունը, որտեղից գրվում է նա-
 մակը, յօդուածը, թղթակցությունը կամ լուրը:

կը գտնուի տղայն: Կիրակի է որ այս ամեն պա-
 րազայից մեջ խոշորագույն մանկուհիք աղքատ և
 շատ աղքատ ծնողաց դասակներ, կամ որբեր
 են: Հարուստ աղաքը զերծ են այս վտորկանքէ:
 Ուրիշ որ և թշուառ տղայ մը, որ արդէն առջի
 իրիկուրէն անօթի է եղեր, իւր ցերեկի խեղճուկ
 ճաշէն զրկուեր է ի պատիժ, և անօթութենէն
 մարեր է: Այս անգլութեանց տեղի չը կայ
 ընտ: Բարեխառն և սաք կլիմայից ներքև տղա-
 յոց բանականութիւնը շատ կը բացուի, և
 առանց ծեծի դանտը բարեկարգ պահել կարելի
 է, կի՛ն նախ և առաջ՝ իրենց խօսքերուն և
 վարմունքին մեջ վարժապետներն ընծային բարե-
 կրթութեան օրինակն, և եթէ գիտնան ծեծէն
 զատ ուրիշ եղանակաւ տղայքը խրատել և զգաս-
 տացնել: Գաղթից նախակրթարանին աշակեր-
 տաց մեծ մասը բարոյական շատ ստորին միջա-
 վայրի մը կը պատկանին, բայց և այնպէս կը դրո-
 նական վարժարանի խնամակալութիւնն յաջողած
 է ծեծը բացարձակ բաժնաւ այս նախակրթա-
 րանէ: Տղայքն անօթի թողլու կամ մոթ ու
 խոնաւ տեղ մը բանտարկելու պատիժներն ևս
 վերցած են թէ այս նախակրթարանէ և թէ
 կեդրոնական վարժարանէն: Այս երկուց հաստա-
 ւածութեանց մեջ միակ պատժին են կրեակ աղքա-
 րարութիւնը, յետ որոց բոլորովին կարողանան
 անդրատու տղայք: Ամեն պարագայի մեջ, ծեծը
 բացարձակ արգելուած պէտք է համարուի, օրի-
 նակ առնելով նոյն իսկ պետական-քաղաքային
 վարժարաններէն, ուր գանակոծութեան պատիժ
 վերցուած է բոլորովին: Եւ այն վարժապետը որք
 տակալին իրենց աշակերտները կը ծեծեն միան-
 ցամ ընդ միշտ պէտք է խնաման թէ ոչ միայն
 աղքային չըլծանակի մեջ, այլ և այն չըլծանակէն
 զուրս ալ պատժական պատասխանատուութեան
 կենթարկին, եթէ իրենց ծայրայեղ և անտեղի
 դայրոյթին ու անդիմութեան չտի մը դիմել չը
 սովորին:

Սյու օրերս ստացանք Պետերբուրգէնէն սըղ-
 նակցի երիտասարդներէն մի նոսր տոնակ ներ-
 քին փոխառութեան յօդուած մը: Սըղնայի հայոց երկ-
 սնու ուսումնարանները և հասցրինք յիշեալ տոն-
 ակը ըստ պատկանելոյն:

Սյու օրերս ստացանք Պետերբուրգէնէն սըղ-
 նակցի երիտասարդներէն մի նոսր տոնակ ներ-
 քին փոխառութեան յօդուած մը: Սըղնայի հայոց երկ-
 սնու ուսումնարանները և հասցրինք յիշեալ տոն-
 ակը ըստ պատկանելոյն:

Վրկին յիշեցնում ենք մեր լրագրի բաժնատիր-
 ներին, որ շատակն ուղարկել «Մշակ» խմբա-
 գրութեանը իրանց վրա մնացած թէ այս տար-
 վայ և թէ անցեալ տարվայ ապահովները: Ժա-
 մանակ է արդէն հասկանալ, որ լրագրին գրվի-
 լով ճիշդ կերպով պէտք է վճարել լրագրի բա-
 ժնատիրոջը: Տասն և ութ տարի շարունակ
 ստիպւած ենք հայերին բացատրել մի և նոյն տար-
 բական, ամենազարդ մտերքը:

«ՌԱՅԱՅ» լրագրում կարդում ենք, որ թիֆ-
 լիսում եղած վնասուածքներն նուազամբերի թի-
 վը դարձեալ միտով աւելացաւ. դա Կիլիկիայի դիմել
 նուազախոսն է, որը գրեթէ ամբողջապէս բաշ-
 կացած է տեղացի վնասուածքներով: Նուազախոսն է
 Նուազախոսն է, չը նայելով որ երկը տարի է
 միայն որ կարգաւարկուած է, բայց լրագրի ասե-
 լով բաւական լաւ է ամուս և ունի երաժշտական
 կտորները բաւական հարուստ բեկորներով:
 Նուազախոսի կառավարիչը՝ պ. Կալաշն է:

ԱՐՏԱՌԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պրնախական մի քանի լրագրներ խօսելով
 կորստի մասին, ասում են, որ նա կա-
 տարեալ կախում է Ստամբուլից և որ նրա
 ամբողջ հարստութիւնը այժմ Բուլղարիայում է,
 այնպէս որ, եթէ նա վճար հրամարկը բուլղարա-
 կան դաճից, ամենավաղ վճարի մեջ կընկնի:

Բերլինում լուր է ստացված, որ Սօֆիայում
 խառնակութիւններ են եղել վերջին օրերս:

Թիւրքաց իշխանութիւնը այս օրերս ձեռնա-
 կալեց Մակեդոնիայում մի քանի բուլղարացի օ-
 ֆիցերներ, որոնք զբաղւած են եղել յեղափոխա-
 կան պրօպագանդայով:

Միլանի մասին գրում են Վիեննայից, որ
 իբրև թէ նա պատրաստուած է սերբիական մի մեծ
 յեղափոխութիւն:

Միջազգային խաղաղութեան կոնգրեսը, որ
 գումարւած էր Լոնդոնում, աւարտեց իր պարագ-
 մունքները: Կոնգրեսը ընդունեց մի վճիռ, որի
 նպատակն է միջնորդ դատարաններ հաստատել
 պետութիւնների մեջ ծագած տարաձայնութիւն-
 ները վերջացնելու համար: Բացի դրանից, ըն-
 դուցեց մի այլ որոշում, որով առաջարկուած է
 մեծ պետութիւններին ընդունել մանր պետու-
 թիւնները չեղարկելու: Այդ բոլորի հետ միա-
 պիս կոնգրեսը հաստատեց այն ուղիքին՝ նախա-
 գրեւ, որը պէտք է ներկայացվի առանձին
 պատգամաւորութիւնների ձեռքով լուսաւորւած
 պետութիւններին:

Սյու օրերս ստացանք Պետերբուրգէնէն սըղ-
 նակցի երիտասարդներէն մի նոսր տոնակ ներ-
 քին փոխառութեան յօդուած մը: Սըղնայի հայոց երկ-
 սնու ուսումնարանները և հասցրինք յիշեալ տոն-
 ակը ըստ պատկանելոյն:

Սյու օրերս ստացանք Պետերբուրգէնէն սըղ-
 նակցի երիտասարդներէն մի նոսր տոնակ ներ-
 քին փոխառութեան յօդուած մը: Սըղնայի հայոց երկ-
 սնու ուսումնարանները և հասցրինք յիշեալ տոն-
 ակը ըստ պատկանելոյն:

Վրկին յիշեցնում ենք մեր լրագրի բաժնատիր-
 ներին, որ շատակն ուղարկել «Մշակ» խմբա-
 գրութեանը իրանց վրա մնացած թէ այս տար-
 վայ և թէ անցեալ տարվայ ապահովները: Ժա-
 մանակ է արդէն հասկանալ, որ լրագրին գրվի-
 լով ճիշդ կերպով պէտք է վճարել լրագրի բա-
 ժնատիրոջը: Տասն և ութ տարի շարունակ
 ստիպւած ենք հայերին բացատրել մի և նոյն տար-
 բական, ամենազարդ մտերքը:

«ՌԱՅԱՅ» լրագրում կարդում ենք, որ թիֆ-
 լիսում եղած վնասուածքներն նուազամբերի թի-
 վը դարձեալ միտով աւելացաւ. դա Կիլիկիայի դիմել
 նուազախոսն է, որը գրեթէ ամբողջապէս բաշ-
 կացած է տեղացի վնասուածքներով: Նուազախոսն է
 Նուազախոսն է, չը նայելով որ երկը տարի է
 միայն որ կարգաւարկուած է, բայց լրագրի ասե-
 լով բաւական լաւ է ամուս և ունի երաժշտական
 կտորները բաւական հարուստ բեկորներով:
 Նուազախոսի կառավարիչը՝ պ. Կալաշն է:

ԱՐՏԱՌԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պրնախական մի քանի լրագրներ խօսելով
 կորստի մասին, ասում են, որ նա կա-
 տարեալ կախում է Ստամբուլից և որ նրա
 ամբողջ հարստութիւնը այժմ Բուլղարիայում է,
 այնպէս որ, եթէ նա վճար հրամարկը բուլղարա-
 կան դաճից, ամենավաղ վճարի մեջ կընկնի:

Բերլինում լուր է ստացված, որ Սօֆիայում
 խառնակութիւններ են եղել վերջին օրերս:

Թիւրքաց իշխանութիւնը այս օրերս ձեռնա-
 կալեց Մակեդոնիայում մի քանի բուլղարացի օ-
 ֆիցերներ, որոնք զբաղւած են եղել յեղափոխա-
 կան պրօպագանդայով:

Միլանի մասին գրում են Վիեննայից, որ
 իբրև թէ նա պատրաստուած է սերբիական մի մեծ
 յեղափոխութիւն:

Միջազգային խաղաղութեան կոնգրեսը, որ
 գումարւած էր Լոնդոնում, աւարտեց իր պարագ-
 մունքները: Կոնգրեսը ընդունեց մի վճիռ, որի
 նպատակն է միջնորդ դատարաններ հաստատել
 պետութիւնների մեջ ծագած տարաձայնութիւն-
 ները վերջացնելու համար: Բացի դրանից, ըն-
 դուցեց մի այլ որոշում, որով առաջարկուած է
 մեծ պետութիւններին ընդունել մանր պետու-
 թիւնները չեղարկելու: Այդ բոլորի հետ միա-
 պիս կոնգրեսը հաստատեց այն ուղիքին՝ նախա-
 գրեւ, որը պէտք է ներկայացվի առանձին
 պատգամաւորութիւնների ձեռքով լուսաւորւած
 պետութիւններին:

Սյու օրերս ստացանք Պետերբուրգէնէն սըղ-
 նակցի երիտասարդներէն մի նոսր տոնակ ներ-
 քին փոխառութեան յօդուած մը: Սըղնայի հայոց երկ-
 սնու ուսումնարանները և հասցրինք յիշեալ տոն-
 ակը ըստ պատկանելոյն:

Սյու օրերս ստացանք Պետերբուրգէնէն սըղ-
 նակցի երիտասարդներէն մի նոսր տոնակ ներ-
 քին փոխառութեան յօդուած մը: Սըղնայի հայոց երկ-
 սնու ուսումնարանները և հասցրինք յիշեալ տոն-
 ակը ըստ պատկանելոյն:

Վրկին յիշեցնում ենք մեր լրագրի բաժնատիր-
 ներին, որ շատակն ուղարկել «Մշակ» խմբա-
 գրութեանը իրանց վրա մնացած թէ այս տար-
 վայ և թէ անցեալ տարվայ ապահովները: Ժա-
 մանակ է արդէն հասկանալ, որ լրագրին գրվի-
 լով ճիշդ կերպով պէտք է վճարել լրագրի բա-
 ժնատիրոջը: Տասն և ութ տարի շարունակ
 ստիպւած ենք հայերին բացատրել մի և նոյն տար-
 բական, ամենազարդ մտերքը:

«ՌԱՅԱՅ» լրագրում կարդում ենք, որ թիֆ-
 լիսում եղած վնասուածքներն նուազամբերի թի-
 վը դարձեալ միտով աւելացաւ. դա Կիլիկիայի դիմել
 նուազախոսն է, որը գրեթէ ամբողջապէս բաշ-
 կացած է տեղացի վնասուածքներով: Նուազախոսն է
 Նուազախոսն է, չը նայելով որ երկը տարի է
 միայն որ կարգաւարկուած է, բայց լրագրի ասե-
 լով բաւական լաւ է ամուս և ունի երաժշտական
 կտորները բաւական հարուստ բեկորներով:
 Նուազախոսի կառավարիչը՝ պ. Կալաշն է:

ԱՐՏԱՌԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Կ. ՊՈՒՍԻ ԳՊՐՈՅԱԿՍՆ ԿԵՆՏՔԻՅ

Կ. Պոսի հայոց դպրոցական ներքին կենտրոն-
 մասին «Արեւիկ» լրագրը մի առաջնորդողում հե-
 տեալ տողերն է գրում: «Ողբերուն տաքութե-
 նէն է, չը գիտնուի, բայց ուսուցիչը ուսմանը շատ
 անգլութեամբ կը վարուի իրենց աշակերտաց հետ:
 Նմանակ է պաշտպանաց կողմէ քանի մը գան-
 դառներ եկան մեզ, և եթէ այսպէս երթայ, պի-
 ՛ն հարկադրի մեր սիրահայր մեջ յականէ յա-
 նուանէ նշանակել այն վարժապետներ, որք իրենց
 աշակերտները կը դանակոծեն, հակառակ իրենց
 դպրոցական կանոնաց: Նախակրթարանի մը մեջ
 ուսուցիչ մը այնքան զէշ դարկեր է տղա մը, որ
 ինքզինն աչքը մնաստեր է ծանրապէս, ուրիշ նա-
 խակրթարանի մը մեջ վարժապետը զատարանով
 այնքան սաստիկ զարկեր է տկարակամ տղա մը
 որունընտրուն որ հիմա բժշկական խնամող ներքև

ՄՇԱԿԻ ՀՆՈՒՍԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՄՆԱՍՅԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 13 յուլիս: Խօսուած հիմնուած է
 «Երաժշտութեան և դրամատիկական արուեստի
 սիրողների ուսաց ընկերութիւն», իսկ կուպեան-
 սկում «Բեմական արհեստի սիրողների ընկերու-
 թիւն»: Կանոնադրութիւնը հաստատուած է:—
 «Гражданинъ» լրագրը հաղորդում է, որ այդե-
 դործութեան հաստատական ցուցահանդէսը կը
 բացվի Պետերբուրգում սեպտեմբերի 2-ին:—
 «Вос-
 бое Время» լրագրը հաստատում է, որ Վիեննայի
 կայսրը կը գայ Ռուսաստան օգոստոսի 4-ի գիշերը
 «Հօհենցոլերն» նաւով, և ցամաք դուրս կը գայ Ռե-
 վելուս, որտեղից երկաթուղով կուղևորվի Նաք-
 վա, ուր գտնվելու է գործադիր մասնակցող
 զլխաւոր զորաբանակը: Օգոստոսի 7-ից զօրք կը
 սկսի վերադառնալ կրանտէ Սելո, որտեղ զօրա-
 խաղը կաւարտվի օգոստոսի 12-ին մեծ զօրահան-
 դիսով: Զօրահանդիսից յետոյ Պետերբուրգում մի
 քիչ մնալով, դերմանական կայսրը կը մեկնի Ռու-
 սաստանից: Նրա սվիտայում կը լինի պետական
 կանցլէր զենեքալ կապրիվի:—Նոյն լրագրի խօս-
 քով, սերբիական թագուհի Նատալիան յուլիսի
 վերջին գալու է Նալուս:

ԿԻԵՎ, 13 յուլիս: Հարաւարեւմտեան նահանգ-
 ներում գիւղական հարցերի համար աշխատող նո-
 րերս վախճանված Ա. Ֆ. Վօրոնին կտակեց
 կրեմլնեցի գաւառում իր 4797 դեպիտատին հո-
 ղից բաղկացած կաւառածը տեղացի ուսուցիչ-
 ցիներին համար ընակալայր հաստատելու նպա-
 տակով. այդտեղ էլ պէտք է շինվի գիւղատնտի-
 սական դպրոց արհեստագիտական բաժնով, որի
 համար կտակւած է 100,000 ռուբլի: Բացի դրա-
 նից Վօրոնին կտակել է մեծ գումարներ խարկո-
 վի համալսարանում թիշակագործեր պահելու,
 կուրսի նահանգում կեղծիցները շինելու և գիւ-
 ղական-ժողովրդական դպրոցներ հիմնելու համար:

ԼՕՆԻՍ, 13 յուլիս: Անգլիայի և Պորտուգա-
 լիայի մեջ եղած վէճը, որը մեծ արուսկ հանց և
 որը վերաբերում էր հարաւային Աֆրիկայում,
 Կելագոս տեղում եղած կրկաթուղու դժի ում
 պատկանելուն, այժմ վճարուած է միջնորդ դատա-
 րանով, որի անդամները պիտի նշանակի Շվեյցա-
 րիան:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 14 յուլիս: Գեղարուեստների
 ձեռնարանը, համաձայն կրկիլ դոմայի առաջար-
 կութեան, մրցանակ է առաջարկում Նիկոլայու
 կայսրի արձանի համար, որը պիտի կառուցանվի
 կիւլուս: Արձանի նախագծերի ձեռնարանին ներ-
 կայացնելու ժամանակամիջոցն է մինչև 1890
 թ-ի դեկտեմբերի 24-ը:

ԱՍՍԻԱՒԱՒ, 14 յուլիս: Ռաշտուս յայտնի թէհ-
 րանցի միլիտանտէր Լիմ-Չարը բացեց օրինակե-
 լի մետաքսի գործարան, որի մեջ բանում են 300
 կանաչը: Հակառակ անգլիացիների աղբիցութեան,
 գործարանի բոլոր մեքենաները գնված են ուս-
 սաց գործարաններից և նոր գործարանի արդիւ-
 նաբերութեան նմունքը ուղարկւած են Ռու-
 սաստանի կինտրօնները:

ԼՕՆԻՍ, 14 յուլիս: Կրեմլէ նոր գնեւալ-
 նահանգապետը, 15 օրը վերջական ժամանակ
 նշանակելով լեւոնտուս ասպետանւած բնակիչ-
 ների վերադարձի համար, յայտարարում է, որ
 եթէ չը վերադառնան, նրանց կը բռնեն կամ
 կընդանի կամ սպանուած:—Համայնքների ժողովը
 երկրորդ ընթերցանութեան մեջ ընդունեց Հեղո-
 ւանը Կերմանիայի ղեջանակու բելլը:

ԲՐԻՍԵՎ, 14 յուլիս: Պատգամաւորների ժո-
 դովն ընդունեց Բելգիայի և Կոնգո պետութեան
 մեջ կապուած դաշնադրը:

ԲԵՂԳՐԱՎ, 14 յուլիս: Հին-Սերբիայում և Մա-
 կեդոնիայում կալիսկոպոններ նշանակելու հարցը
 Բ. Կուրը յետաձգել է:

Կ. ՊՈՒՍ, 14 յուլիս: Այստեղ երկիւղ են
 կրում, որ մինարտական ճգնաժամ կը լինի այն
 կերպարանափոխութեան պատճառով, որ ընդու-
 նում են բուլղարական գործերը:

ՊԱՐԻՉ, 14 յուլիս: «Temps» լրագրի տեղեկու-
 թիւններին նայելով, Ֆրանսիան և Անգլիան համա-
 ձայնութիւն են կայացրել երկու կէտի մասին,
 այն է. —Ֆրանսիական գերիշխանութիւնը Մադա-
 գասկարի վրա վերջնականապէս հաստատելու և
 ձանակելու Ֆրանսիայի իրաւունքները իր աղի-
 ցութիւնը մինչև Չաղ կղզին տարածելու մասին,
 մնում է մանրամասնութիւնները որոշել:

ԲՈՒԷՆՕՍ-ԱՅՐԵՍ, 15 յուլիս: Այստեղ զինու-
 րական ասպետաւորութիւն է: Պաշարման դրութիւն

է հաստատված: փողոցներում հրացանաձուլիչներն է լինում, առևտրական բոլոր հիմնարկները և ներքին փակված են: Հասարակաց աշխատանքները մինչև արդ զերի է վերցրած: Ապստամբված զինուորայինները և կատաղիների կողմնակիցները մեջ տեղի ունեցան կատաղի ընդհարումներ, որոնց ժամանակ շատերը սպանվեցին: Նախագահ Սիլման փախաւ Հրատարակված է յեղափոխական կառավարութիւն: Նախագահ է ընտրված Արեմ. Ֆիլանտիսի մինչև արդ է նշանակված թեմեր: Ֆիլանտիսի շարունակվում է:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ. 16 յուլիս: «Новое Время» լրագրին Նիժնի-Նովոգորոդից հեռագրում են, որ ջրի պակասության պատճառով, սպարանքները զէպի սովորականոր զանազակ են մտնում: Լրագրից հարցրած տեղիկութիւններին համաձայն, վճարված է պարտաւորեցնել բոլոր զեղաաների տեղերին Ֆիլանտիսի զինուորային զուստ բժիշկների ցուցակները և նրանց զեղատոմսերով զեղեր սպանւած:

ՆԻՃՆԻ-ՆՈՎՂՈՐՈՒՄ. 16 յուլիս: Երէկ, թափուրից և մաղիանից յետոյ, բարձրացրած են սովորական զուստները և նախագահը կերպով բացվեց սովորականային զլիստոր տունը:

ԱՍԻԱՐԱՎ. 16 յուլիս: Երէկ եկաւ այստեղ Անդրկասպեան երկրի նոր հրամանատարը՝ զինւորալ կորուստակից:

ԲԷՂՂԱՎ. 16 յուլիս: Խլխամտեան մասին նորերս սկսած կուրի ժամանակ՝ արմատական կուսակցութիւնը յաղթող հանդիսացաւ և Միլանի կուսակցութիւնը հետ միասին կորցրեց աջողութիւն սնունդը յայտ:

ՆԻՃՆԻ-ՆՈՎՂ. 16 յուլիս: Բացի Արքեմիսեան հանրապետութեան մէջ կրած յեղափոխութիւնից, սպստամբութիւն կար Վախտեմար հանրապետութեան մէջ. բայց այստեղ կատաղութիւնը դեռ ևս պահպանվում է:

Ս. ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ԲՈՐՍԱ.

Յուլիսի 13-ին

Լճործի վրա 10 ֆունտ արծէ.	83	60	4
Բերլինի վրա 100 մարկ	40	90	
Փարիզի վրա 100 ֆրանկ	33	05	
Ռակի	արծէ	6	70
Մաքսային կուպոններ	134		
Արծաթ	1	11	
Բորսային դիսկոնտո	5	6 1/2	0
Պետ. բանկի 5% տոնս 1-ին շրջանի.	100	25	
— — — — — 2-րդ	99	87	
— — — — — 3-րդ	99	87	
— — — — — 4-րդ	99	87	
— — — — — 5-րդ	99	87	
— — — — — 6-րդ	99	87	
6 1/2% ռուսկայ ընտա	144	50	
4 1/2% ռուսկայ փոխառութիւն	—	—	
Արեւելեան 5% փոխառ. 1-ին շրջ.	100	75	
— — — — — 2-րդ	100	62	
— — — — — 3-րդ	100	62	
Ներքին 5% ստալին փոխառութ.	228	50	
— — — — — երկրորդ	218	—	
— — — — — երրորդ անգ. կալ. բ.	212	75	
Պետական. երկաթուղային ընտա.	100	75	
5 1/2% ընտա	103	75	
4 1/2% ներքին փոխառութիւն	86	87	
5 1/2% զրաւ. թղթ. անց. կալ. բանկի	99	87	
4 1/2% վիսյակ. գիւղ. հող. բանկի.	103	75	
4 1/2% զրաւական թղթեր կառուած. փոխ. կրկու. ընկեր. մասայ.	—	—	
— — — — — թղթայ.	97	87	
Պետերբուրգի քաղաքային կրկու. ընկերութեան օրվապայմանը.	96	—	
Մոսկուայի քաղաք. օրվապայմանը.	95	—	
Օղէտայի	95	50	
Թիֆլիսի	90	—	
Գրաւ. թղթ. Թիֆլիսի կալ. բանկի.	100	25	
— — — — — Գուբայիսի	100	—	

Ս. Պետերբուրգի բորսայի տրամադրութիւնը հանդարտ է:

Խմբագիր-հրատարակող Գ.Պ.Պ. ԱՐՄԻՆԻ

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ն Ե Ր

ԹԻՖԼԻՍԻ ՈՍՏԻԿԱՆԱՊԵՏԻ ԿՈՂՄԻՑ

Ի նկատի ունենալով կուրում լողացողների հետ պատահող դժբաղդութիւնները, ևս կարողութիւն էի արել հետազոտելու կուր դեռի ընթացքը Թիֆլիսում, իմանալու համար, թէ որտեղ աւելի անվտանգ է լողանալու համար: Իմ ձեռքի տակ եղած տեղեկութիւնների հիման վրա, հնարաւոր է համարվում թող սալ լողանալու հետեւող տեղերում: 1) Ձախ ափին, Մալախանկի փողոցի դիմաց, 2) սամէն տարածութեան վրա, 3) ալ ափին, որտեղ կանգնեցում են լաստերը, կուրի ճիւղի ամբողջ տարածութեան վրա, 4) ձախ ափին, կաղուրդի կողմնակից մինչև Բործովի տախտակների պահեստը և ոչ հետո քան 5 սամէն տարածութեան վրա ափից: 5) ալ ափին, վարդանովի լողարանի մօտ, ոչ հետո 5 սամէն վրա ափից: 6) ալ ափին, Մալախանկի կողմ և վանդապատեան գետի մէջտեղը, 5 սամէն տարածութեան վրա: 7) ալ ափին, Արքեմիսեան կողմ, Միլոբանկի գործարանի մօտ, 20 սամէն տարածութեան վրա: 8) ալ ափին, Արեւելեան կաղուրդ գործարանի մօտ: 9) ձախ ափին, Նախկուրում, առաջին և երրորդ ջրահանների մէջ տեղը, 40 սամէն տարածութեան վրա:

Յիշելով բոլոր տեղերում ցցած են ձողեր զրօշակներով և տախտակներով, որոնց վրա գրած է «լողանալու համար անվտանգ տեղեր» ուստաց, վրաց և հայոց լողաններով, իսկ 6-րդ բաժնի տեղերում՝ նոյնպէս և թիւերաց լողանով: Յայտնելով այդ մասին պոլիցիային, յանձնարարում եմ պրիտատաներին, որոնց սալ բաժնապետներին և ոստիկանատան պաշտօնեաներին այդ տեղերը, և մինչև լողանալու սեզոնի վերջը, մի մի ստիկան նշանակել, որպէս զի թող չը տան լողանալու այն տեղերում, որտեղում թող չէ արվում:

Պոլիցիայետեր՝ Լ. Մաստիցկի

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

14-որդ Գրեմարեան վրաց՝ Նորին Բարձրութեան զուտը, որը զետեղված է Թիֆլիսի նահանգի Բել-Կիւլէ տաւանում, է նկատի ունենալով, որ յուլիսի 14-ի աճուրդը չը կայացաւ, նորից հրաւիրում է այն անձանց, որոնք կամենում են յանձնել տունը զեղի կենսական միջոցների մատակարարելը, 1890 թվի սեպտեմբերի 1-ից մինչև 1891 թվի սեպտեմբերի 1-ը: Աճուրդ տեղի կունենայ յուլիսի 29-ին, առաւօտեան 12 ժամին, զեղի դիւանատանը, Թիֆլիսի, վերայի բանակատեղում, որտեղ և կարելի է ամեն օր տեսնել պայմանագիրը:

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱԻՈՐ ՀԻՒԱՆԳԱՆՈՑ

Բ. ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆԻ
(կուրիա, վօրոնցովի արձանի հանդէպ)
Հիւանդներին ընդունում են ամեն օր

Ա Ռ Ա Ի Օ Տ Ն Ե Ր Ը

ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ — 9—11 ժ. վերաբուժութեան (և տաւանայտ) փիֆլիսի և ալքացախ բժշկական կուրի — 10—11 ժ. ներքին, երեխայոց և կանանց ց.
ԿԻՆՔԻՆ — 10—11 ժ. կանանց և երեխայոց ց.
ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆՑ — 12 1/2—1 ժ. ներքին և երեխայոց ց. բացի կիրակի:
ՊՐՈՋՐՈՎԱՍԿԻ — 12—1 ժ. ներքին, կանանց և երեխայոց ց.

Ե Ր Ե Կ Ո Ւ Ն Ե Ր Ը

ՉԵՊՈՒԿՈՎԱՍԿԻ — 5—5 1/2 ժ., մէղի և խոյի հետազոտութիւն: Կրճարայտ:
ԳՆԱՍՏՄԱՍԿԻ — 5—6 1/2 ժ. կաղուրդ ցաւերի և փիֆլիսի:
ՓՈՒՎԻՆԵԱՆ — 5 1/2—6 1/2 ժ. ներքին, երեխայոց և ջլային ց. (էլեկտրոտերապիա):
ԳԻՐԵԱՆԻՆՈՎ — 6 1/2—7 1/2 ժ. վերաբուժ. (և կոկորդի, ախանջի, ջրի ց.) և վիսեր. ց.
ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ — 6 1/2—7 1/2 ժ.
ՎՃԱՐ — 50 կ. համախորհրդի (կոմսիտի) համար առանձին:
Հերթակալ բժիշկ — երեկ. ժ. 9-ից մինչև առ. ժ. 7-ը:
Հիւանդանոցի վերատեսուչ բժիշկապետ ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ

ՕԳՈՍՏՈՍ ԱՄՍԻՆ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՄԻՆ,
բարեգործական նպատակով,
ՉԱՐԿԵԱՐԻ ՔՆԱՐԸ
Խորագրով, Նամակեցի, այժմ հանգուցաւ, Արքայաժողովրդական, «Չարկար» մականունն բանաստեղծի, և որդի ռուս բանաստեղծութիւնները:
Գինն է 50 կօպ.
Յանկացողները դիմելու են Բագու, զբեր հրատարակիչ Գրիգոր քահ. Գրիգորեանցին՝ հասցէով. Священнику Григорию Григорианцу, Баку.
2—3

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ ԾԱԽՎՈՒՄ ԵՆ Կ ՊՈՒՄԵՆ ԵԿԱԾ ԼՈՍԱՆԿԱՐԷՆ Կ. ՎԵՐՈՒՐԻ ՏԵՄԵՆԱՅ ԱՍՏԻՆԻՆԵՐԸ:

- 1) Խրիմեան հարկի կօմիսսիոնայ միջադիր նկար, գինն է 1 ր.
- 2) Մեքսիկեցի կալ. Մուրադեանց մեծագիր նոր պատկեր 1 »
- 3) Նոյն կարկնէտ դիրքով 50 կ.
- 4) Ներսէս պարսկաբեր գիրքով 1 ր.
- 5) Գուրեան բանաստեղծի շիրիմը 60 կ.
- 6) Ս. Փրկչի նորակաւոյց հիւանդանոցը . 60 »
- 7) «Պետրոս Առաքեալի հիւանդ» մեծ դիրքով նոր պատկեր 1 ր.
- 8) Նոյն կարկնէտ դիրքով 50 կ.
- 9) Պ. Արամեանի բնական և իր զլիստոր դերի լուսանկարները, այսինքն, «Լիւր Արքայ», «ՕՍԷՄԸ», «Գարբին», «Կորբորո», «Համէտ», «Ռիբէլ Ակոստա» և «Բին», ընդամենը ութ կէտոր, գին 2 ր.
- 10) Գալիպոլեան որբանոցի խմբանկարը . 1 »
- 11) Հանգ. Սրբուհի Մայրապետ Գալիպոլեան, հիւանդարանայր Կ. Պօլսի աղջիկների որբանոցի 1 ր.
- 12) Երանուհի Մայրապետ Յովհաննէսեան, այժմեան մայր Գալիպոլեան որբանոցի, գին . . 50 կ.
- 13) Մ. Մնակեան, տաղանդաւոր գերասան 50 կ.
- 14) Նոյն կարկնէտ դիրքով 50 կ.
- 15) Ներսէս պարսկաբեր կար. դիրքով: 50 կ.
- 16) Խասպուրդ Կ. Պօլսի. Ներսէս պարսկաբեր ծննդակարգ 1 ր.
- 17) Կ. Պօլսի հայ հրեանշնչ ջրհանակիրների խումբը 1 ր.

Օտար քաղաքացիները պէտք է դիմել այս հասցեով. Тифлисть, Михайловский мостъ, А. Исхирьяну, № 11. Մէկից մինչև երեք օրինակ պատկեր ուղղութեամբ ճանապարհածախս վճարում են ընդամենը 25 կ, մարկա, իսկ աւելի պահանջողներին ճանապարհածախսը մեղ վրա է:

5—5

ՆԵՐՍԻՍԵԱՆ ԳՐՈՒՑԻ մի նորաւարտ երկտասարդ ցանկանում է հայոց լեզուի դասեր ունենալ հայ ընտանիքներում. պատրաստում է աշակերտներ նաև յիշուող զոյրերը բոլոր դասարանների համար: Յանկացողները կարող են դիմել «Надежда» գրասենյակը, ժամը 10—11 ցերեկվայ:

4—5

ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ

ՌԱՆՈՑԸ
Յայտարարում է ի զիտութիւն իր հետ զործ ունեցողների, որ նրանք իրանց թղթակցութիւններն ուղղին խանութիւն և ոչ պ. Նիկողայոս Տէր-Ղևոնդեանցին, որը այս տարվայ ամբողջի մէկից հրաժարված է ընկերութիւնից: 3—3 (Ե)

ԳԱՂՈՒՍՏ ԱԼՈՑԵԱՆՅԻ

«ԿՈՎԿԱՍ»
Զին և դրժարանը յանձնարարութեամբ պատրաստում է որսորդական ամեն կարգի նորաձև հրացաններ, ինչպէս ևս կենարժան հար (центральнаго боя) և լցնովի (шомполное) հրացաններ՝ ուղղի և կամ պտուտակաւոր փողերով նմանակէս Մօն և Կ-Իրիստօ կողմից կարարները:

Զին և դրժարանը նորոգում է ամեն տեսակ ատրձանակներ, հրացաններ և ձեւափոխում է հրացանների սխառնները:
Զինադրժարանը ունի առանձին բաժանմունք և բկաթափակի և դրժարակի և ճախարակաւ մեքենադրժարակի և աշխատութիւնների համար. և պահում է նոյնպէս մասնագէտ վարպետ կարի մեքենաների վերանորոգութեան համար:

Գրեւ. ТИФЛИСЬ, Солдатекий базаръ, оружейная мастерская, «Кавказъ» Галушту Алоянцъ.
2—10

ՄԻ ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԳ, որը իր զիմեղիական ուսումը աւարտած է Խոստալիայում և ապա «ԿՕՆԷՂԻՆՈ» դպրոցում, որը լաւ ուսումնասիրած է զինեղործութիւն, այդգործութիւն և առհասարակ կրկնազործութիւնը, և ունի պատշաճ վիսյակներ՝ պաշտօն է որոնում:
Նամակով կարելի է դիմել հետեւեղ հասցէով. Михайлу Тиминджиеву, Карасуваръ (Тавр. губерня)
3—3

ԼՈՅՍ ՏԵՄԱԻ

ՉՈՐՉ ԱՏԷՑԵՆՍՕՆ

Աշխատանքութիւն Օգէսայի հայ ուսուցիչներին:

Գինն է 1 րուրի: 4—4

Լայս տեսաւ մամուլի տակից

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐՄԻՆԻՈՒ

Վէպիկը

ԱՅՆՏԵՂ ԵՒ ԱՅՍՏԵՂ

Գինն է 10 կօպէ: Հարցնել դրամաւանոցներում:

10—10

Մարմնի մասերը, մանաւանդ ոտների մասերը փոխուց պահպանող փոշի

ԳԱԼՄԱՆԻՆ

Ճախում է զեղաներում և զրօգիտանքի մաս Եւրօպայի նշանաւոր քաղաքներում և կայսրութեան բոլոր քաղաքներում: ԳԼԽԱՒՈՐ ՊԱՇՏՈՒ զանվում է ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ, հնարողի, զեղատան տիրոջ, ֆարմացիայի մագիստր վ. ԿԱՐՊԻՆՍԿԻՍՈՒ մօտ, Էլէկտրոտեղապ փողոց, № 39. Գալմանիք մեծ արկղը արծէ վարչակալում 50 կ., փոքրը 30 կօպ.

ՊԵՏԻ Ե ԶՂՈՒՇԱՆԱԿԱՆ ԿԵՂԵՄԻՆԵՐԻՑ

և պահանջել, որ Եւրօպայի արկղը կրէր փոշուր զործածութեան բացատրութիւնը և Փարիզի ցուցանանքի մեղաները:

3—10 (Ե)

Լայս տեսաւ

ժողովրդական ընթերցանութեան համար

ԼԱԼՕ

Վ. Փափաղանի,

Գինը 5 կօպէկ.

Լայս տեսաւ

ժողովրդական ընթերցանութեան համար

ԱՅՆՏԵՂ ԵՒ ԱՅՍՏԵՂ

Գրիգոր Արժուտու

Գինը 10 կօպ.

Լայս տեսաւ

և վաճառվում է Թիֆլիսի դրամաւանոցներում

ՄՏՐԻ ՄՇԱԿԸ

Խ. Մալուսեանի

Գինը 50 կօպ.

Շուտով լայս կը տեսնի

ժողովրդական ընթերցանութեան համար

ԱՐՆԱԳԻՆ

Լէօի

Լայս տեսաւ

ժողովրդական ընթերցանութեան համար

ԽՕԼԵՐԱ

ԵՒ ՆՐԱ ԱՌԱՋԻՆ ԱՌՆԵՆՈՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԻ

Բժ. Տէր-Գրիգորեանի (Թիֆլիսցի)

Գինը 5 կօպէկ.